

Предлог

На основу члана 47. став 1. Закона о културним добрима ("Службени гласник РС", бр. 71/94, 52/11 – др. закон и 99/11-др. закон) и члана 43. став 1. Закона о Влади ("Службени гласник РС", бр. 55/05, 71/05 - исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12- одлука УС, 72/12 и 7/14-одлука УС),

Влада Републике Србије доноси

ОДЛУКУ

О УТВРЂИВАЊУ МЕРА ЗАШТИТЕ ПРОСТОРНО КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКЕ ЦЕЛИНЕ ОД ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА ГОРЊЕ И ДОЊЕ ПЕТРОВАРАДИНСКЕ ТВРЂАВЕ С ПОДГРАЂЕМ И УТВРЂИВАЊУ ЗАШТИЋЕНЕ ОКОЛИНЕ ПРОСТОРНО КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКЕ ЦЕЛИНЕ СА МЕРАМА ЗАШТИТЕ

1. Овом одлуком утврђују се мере заштите просторно културно-историјске целине од великог значаја Горње и доње Петроварадинске тврђаве с подграђем и утврђује се заштићена околина просторно културно-историјске целине са мерама заштите.

2. Горња и доња Петроварадинска тврђава с подграђем (у даљем тексту просторно културно-историјска целина) налази се на територији Града Новог Сада, у Петроварадину, на катастарским парцелама број: 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100/1, 100/2, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 121, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137/1, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 156/1, 160, 200, 209/2, 231, 235 (део парцеле), 942, 944, 945, 947, 948, 949/2, 950, 951, 952, 953, 956, 957, 958, 959, 961, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972/1, 972/2, 973, 974, 975, 976, 978, 979, 980, 981, 982, 985/2, 986, 987, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 1001, 1004, 1011, 1072/2, 1072/3, 1088, 1096/1, 1096/2, 1097, 1098, 1102 (део парцеле), 1108, 1109, 1110, 1113/1, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120/1, 1120/2, 1120/3, 1122, 1151, 1165, 1169, 1171, 1174, 1195, 1196, 1197, 1198, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1208, 1211, 1217, 1218, 1219 (део парцеле), 2864/2, 2870/1 (део парцеле), 2870/3 (део парцеле), 2937/1 (део парцеле), 2938/1 (део парцеле), 2939, 2940, 2941, 2967, 2968/1, 2968/2, 2969, 2970, 2972, 2974/1 (део парцеле), 3000 (део парцеле) и 3001 (део парцеле) КО Петроварадин, у државној својини; на катастарским парцелама број: 960 и 963 КО Петроварадин, у државној својини и јавној својини Града Новог Сада; на катастарским парцелама број: 983 и 984 КО Петроварадин, у јавној својини АП Војводине; на катастарским парцелама број: 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 137/2, 153, 154, 155, 156/2, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 209/1, 939, 940, 941, 943, 949/1, 977, 985/1, 999, 1000, 1002, 1003,

1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1055/1, 1055/2, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072/1, 1072/4, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093/1, 1094/1, 1094/2, 1095, 1099, 1101 (део парцеле), 1103, 1105, 1106, 1107, 1111, 1112, 1113/2, 1121, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133/1, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1166, 1167, 1168, 1170, 1172, 1173, 1175, 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1190, 1191 (део парцеле), 1194/2, 1206, 1207, 1209, 1210, 1212, 1213, 1214, 1215/1, 1215/2, 1216/1, 1216/2, 1218, 2008, 2864/1 (део парцеле), 2944/1, 2944/2 (део парцеле) и 2971 КО Петроварадин, у јавној својини Града Новог Сада; на катастарским парцелама број 954, 955, 962 и 988 КО Петроварадин, у приватној својини.

Просторно културно-историјска целина обухвата простор унутар спољне линије анvelope Петроварадинске тврђаве која обједињује сва три њена дела: Горњу тврђаву, Хорнверк и Доњу тврђаву са подграђем или унутрашњим градом који се састоји из Београдске улице, Штросмајерове улице, Улице проте Михалцића, Назорове улице, Улице Лисинског, Трга владике Николаја и дела Каменичког пута, као и делове гласије непосредно изван бедема на источној и јужној страни Хорнверка на потесу Транцамента испод које се простире подземни контрамински систем.

Петроварадинска тврђава, изузетно остварење фортификацијског градитељства XVIII века, представља једно од најсложенијих, највећих и најбоље очуваних барокних артиљеријских бастионих утврђења овог дела Европе. Изграђена је на северним обронцима Фрушке горе, на десној обали Дунава, веома старом стратешком месту, коришћеном хиљадама година уназад. Резултатима заштитних археолошких истраживања на простору тврђаве установљено је присуство палеолитске културе (средњи палеолит), потврђени остаци из млађег каменог доба, као и материјални остаци свих познатих металодобних култура карактеристичних за просторе јужне Паноније. Поменути истраживањима потврђени су подаци историјских извора који бележе излазак Римљана на Дунав у I веку наше ере и њихово присуство до друге половине IV века, те расветљене претпоставке о облику и величини угарског средњовековног утврђења са Цистерцитским самостаном и црквом Блажене девице Марије, грађеним 1237-1252. године, и присуству Турака на овим просторима од 1526 до 1687. године.

Данашња Тврђава, као последња у низу утврђења која су користила све предности овог изузетног геостратешког положаја, грађена је у периоду од 1692-1780. године, по плановима аустријских војних инжењера, као главно упориште система одбране југоисточне границе Хабсбуршке монархије од продора снага Отоманске империје. По окончању радова, била је најјача и најсавременије наоружана тврђава аустријског царства, од 1783. године седиште Славонско-сремске генералне команде. Пројектована је у складу са најсавременијим достигнућима европске, посебно француске фортификацијске школе тог доба, заснованим на правилима Вобановог система бастионих траса. Обзиром на стратешки значај и дуг период градње, осавремењивана је у складу

са развојем ратне технике и тактике, применом нових технолошко-инжењерских решења тако да данас представља јединствен пример монументалног фортификационог комплекса који у себи обједињује елементе карактеристичне за брдске и низијске, поречне тврђаве.

Састоји се од Горње тврђаве, Хорнверка и Доње тврђаве, док два спољна утврђења уз реку, Мостобран на левој обали Дунава и Острвско утврђење, данас више не постоје. Све делове комплекса обједињује јединствена и веома развијена спољна линија одбране, анвелопа, која се састоји од међусобно повезаних објеката фортификационог одбрамбеног система: контрагарди, равелина, редвија, линета и капонира са двоструким, односно троструким појасом сувих и водених шанчева. У унутрашњости фортификационих објеката основне бастионе трасе и анвелопе сачуван је изузетно сложен контрамински систем подземних војних галерија са читавом мрежом прислушних тунела који се зракасто шире далеко испод гласије.

Граница просторно културно-историјске целине иде од почетне, најсеверније тачке, у смеру казаљке на сату, источном границом катастарске парцеле број 2944/1 КО Петроварадин до катастарске парцеле број 9, наставља њеном северном границом до границе катастарске парцеле број 12, прати њену североисточну границу, потом источну границу катастарске парцеле број 9 до темена контраескарпе, прати њену југоисточну ивицу, катастарску парцелу број 231 КО Петроварадин. Пресеца под правим углом пут који носи ознаку катастарске парцеле број 235 КО Петроварадин. Даље се граница поклапа са контраескарпом Доње тврђаве и Хорнверка, односно североисточном границом катастарске парцеле број 195 КО Петроварадин, југоисточном, североисточном, југоисточном и североисточном границом катастарске парцеле број 196 до катастарске парцеле број 198 КО Петроварадин. Ломи се под правим углом и прати југоисточну ивицу катастарске парцеле број 200 до кат. парц. бр. 209/1 КО Петроварадин. Надаље, поклапа се са њеном источном ивицом, пресеца Прерадовићеву улицу ознаке катастарске парцеле број 2938/1 до источне границе катастарске парцеле број 939 и интерни пут трасе некадашње железничка пруге ознаке катастарске парцеле број 2864/1, до југоисточне границе катастарских парцела број 1092/1 и 1093/1 КО Петроварадин до контраескарпе. Даље прати источну и северну ивицу катастарске парцеле број 1105, те пресеца катастарске парцеле број 1102, 1101, 2870/3 и 2870/1 КО Петроварадин. У наставку, граница иде североисточном и источном ивицом колског пута, катастарске парцеле број 2870/1 и 1219 до укрштања са улицом Дунавске дивизије, катастарску парцелу број 2974/1 КО Петроварадин. Прати спољну ивицу улице и пресеца је на месту улаза у Касарну Јанко Чмелик. Даље се поклапа са јужном границом војног комплекса, катастарским парцелама број 1197 и 1194/2, пресеца Каменички пут, катастарску парцелу број 2937/1 до катастарске парцеле број 2008 КО Петроварадин. Ломи се према југу и прати јужну ивицу катастарске парцеле број 2008 према западу, пресеца под правим углом катастарске парцеле број 3001, 1191 и 3000 КО Петроварадин, до обале Дунава. Иде обалом, односно источном границом катастарске парцеле број 3005 према северу до укрштања са замишљеном линијом продужетка северозападне границе катастарске парцеле број 2944/1 КО Петроварадин до најсеверније тачке, почетне тачка описа границе.

Укупна површина просторно културно-историјске целине износи 105ha 38a 12m².

3. Заштићена околина просторно културно-историјске целине обухвата следеће катастарске парцеле број: 201, 202, 203, 204, 205, 209/2, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 232, 233, 234, 235 (део парцеле), 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 245, 250, 251, 252, 253, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265/1, 267, 273, 277, 281, 283, 284, 287, 288, 291, 293, 294, 297, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 308, 309, 310, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 321, 322, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 332, 333, 334, 335, 336, 341/2, 344, 345, 347, 350, 351, 352, 353, 354, 356, 357, 358, 360, 363, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375/1, 375/2, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390/1, 393, 396, 398, 399, 401, 402, 404, 406, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 429, 433, 435, 437, 442/1, 442/3, 620, 621, 627, 628, 629, 636/1, 636/2, 637/2, 638, 644, 654, 655, 656, 657, 664, 665, 672, 673, 674, 675, 680, 681, 683 (део парцеле), 687, 694, 700, 701, 705 (део парцеле), 708, 709, 710, 713, 714, 720, 722, 723, 724, 730, 733, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 754, 756, 757, 758, 759, 764/2, 765, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 780, 782, 783, 787, 788, 789/1, 789/2, 789/3, 790/1, 790/2, 790/3, 790/4, 790/5, 790/6, 790/7, 790/8, 791, 792, 793/1, 793/2, 795, 797, 798/1, 799, 802, 804/1, 804/2, 808, 809, 811/1, 811/2, 812, 813, 814/1, 814/2, 815, 816, 819, 820, 823, 824, 825, 826, 827, 828/2, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 836, 838, 841, 846, 847, 851, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 863, 864, 867, 872, 873, 875, 877, 878, 879, 880/2, 883, 884, 885, 887, 889, 890, 891, 893, 895, 897, 898, 900/1, 901, 902, 903, 904/2, 905, 906, 907, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 919, 921, 922, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 1102 (део парцеле), 1194/1, 1219 (део парцеле), 1220, 1221, 1222, 1223, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1231/1, 1231/2, 1231/3, 1237/1, 1237/2, 1239/1, 1239/2, 1239/3, 1240, 1241/1, 1241/2, 1241/3, 1241/4, 1242, 1243/1, 1243/2, 1243/3, 1243/4, 1243/5, 1244, 1245/1, 1245/2, 1247/1, 1247/2, 1247/3, 1248, 1249/1, 1250, 1251/1, 1252, 1253, 1255/2, 1256/1, 1257, 1258/1, 1259, 1260/1, 1260/2, 1261, 1263, 1264, 1265, 1266/1, 1266/2, 1266/3, 1266/4, 1267/1, 1267/2, 1268, 1269/1, 1269/2, 1270, 1271, 1272, 1273, 1275, 1284/2, 1284/3, 1285, 1286/2, 1288, 1291, 1292/1, 1292/2, 1295, 1296/2, 1298, 1299, 1302/1, 1302/2, 1303, 1304, 1306, 1307, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319/1, 1319/2, 1319/3, 1319/4, 1320 (део парцеле), 1322/1, 1323/1, 1323/2, 1323/3, 1326, 1328, 1330, 1332, 1334, 1336, 1338, 1361/1, 1361/2, 1362, 1363, 1364, 1370, 1371, 1372, 1956/1, 1956/3, 1957, 1961, 1965, 1966, 1971, 1973, 1974, 1975/1, 1975/2, 1976, 1977, 1978, 1979/1, 1979/2, 1980/1, 1980/2, 1981, 1982/1, 1982/2, 1982/3, 1983/1, 1983/2, 1983/3, 1983/4, 1984, 1985, 1986, 1987/1, 1987/2, 1987/3, 1987/4, 1988, 1989/1, 1989/2, 1992/1, 1992/3, 1993, 1994/1, 1994/2, 1997, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004/1, 2005/3, 2006/3, 2007, 2010, 2013, 2014, 2016/1, 2016/2, 2017/1, 2017/2, 2018, 2019, 2020, 2021, 2023, 2024, 2025, 2026/1, 2029, 2032, 2033/1, 2033/2, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2052/1, 2052/3, 2053/1, 2053/2, 2053/3, 2054, 2055, 2056, 2116/1, 2116/2, 2864/3, 2870/1 (део парцеле), 2870/2, 2870/3 (део парцеле), 2871/1, 2871/2, 2871/3, 2937/1 (део парцеле), 2938/1 (део парцеле), 2938/2, 2946/1 (део парцеле), 2946/2, 2957/1, 2957/2, 2961, 2962, 2963, 2964, 2965, 2974/1 (део парцеле), 2974/2, 2975/1, 2975/2 (део парцеле), 2976, 2977/1 (део парцеле), 2977/2, 2978/1, 2978/2 (део парцеле), 2999, 3000 (део парцеле), 3001 (део парцеле), 6660 (део парцеле) КО Петроварадин, у државној својини; катастарске парцеле број: 2860/2, 2860/4, 2860/5, 2860/6 и 3005 (део парцеле) КО Петроварадин, у јавној својини Републике Србије; катастарске парцеле број: 1/3 (део парцеле), 1/4, 1/5, 438, 439, 440, 441/1, 441/3, 441/4, 443/1, 444, 445/1, 445/2,

937/2, 938, 2866, 2867 и 2868 КО Петроварадин, у јавној својини АП Воводине; катастарске парцеле број: 1/2 (део парцеле), 206, 207, 208, 209/3, 244/1, 282, 307, 323, 324, 340/2, 342, 343/2, 349, 778, 779, 784, 786/1, 796/2, 806, 807/1, 822/1, 822/2, 899, 900/3, 933, 935, 936, 937/1, 1100, 1101 (део парцеле), 1104, 1191 (део парцеле), 1192, 1193/1, 1193/2, 1224, 1232, 1262, 1296/1, 1373, 1952/1, 1952/2, 1953/1, 1953/2, 1953/3, 1954, 1955/1, 1955/2, 1959, 1960, 1962, 1963, 1964, 1967, 1968, 1969, 1970, 1972, 1991/2, 1991/4, 1991/6, 1991/7, 2084 (део парцеле), 2864/1 (део парцеле), 2864/4, 2865, 2944/2 (део парцеле), 2944/4, 2960 (део парцеле) и 2966 КО Петроварадин, у јавној својини Града Новог Сада; катастарске парцеле број: 257, 258, 319, 320, 796/1, 861, 862 и 2022 КО Петроварадин, у државној својини и својини Града Новог Сада; катастарска парцела број: 1368 КО Петроварадин, у државној и приватној својини; катастарска парцела број: 348 КО Петроварадин, у приватној својини и јавној својини Града Новог Сада; катастарске парцеле број: 337, 338, 339, 340/1, 341/1 и 343/1 КО Петроварадин, у другим облицима својине; катастарске парцеле број: 243/1, 255, 275, 276, 279, 280, 285, 286, 289, 290, 295, 296, 298/1, 298/2, 346, 355, 361, 362, 366, 367, 368, 382, 400, 422, 424, 428, 431, 646, 652, 658, 666, 686, 692, 702, 703, 715, 721, 725, 727, 728, 732, 734, 755, 760, 761, 762, 763, 764/1, 766, 781, 785/1, 785/2, 794, 798/2, 800, 803, 805/1, 805/2, 817, 835, 839, 840, 843, 844/1, 845, 848, 849, 850, 852, 865/1, 865/2, 868, 870, 874, 880/1, 881, 888, 900/2, 923, 1235, 1236, 1238, 1246, 1255/1, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282/1, 1282/2, 1282/3, 1283, 1287, 1290, 1293, 1294, 1297, 1301, 1308, 1309, 1310, 1365/1, 1365/2, 1366, 1367, 1369, 1374, 1956/2, 1958, 1989/3, 1989/4, 1989/5, 1989/6, 1989/7, 1990/1, 1990/2, 1990/3, 1991/1, 1991/3, 1991/5, 1992/2, 1994/3, 1995, 1996, 1998, 2004/2, 2004/3, 2005/1, 2005/2, 2012/1, 2012/2, 2015, 2026/2, 2027, 2028, 2030, 2031, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052/2 и 2060 (део парцеле) КО Петроварадин, у приватној својини.

Заштићена околина обухвата просторе приобалног појаса са Офицерском плажом, деловима рукавца и Петроварадинске аде на северу до Рибњака на југозападу, укључујући припадајући део тока Дунава, делове Транцамента са комплексом гробаља и старом цигланом на јужној и југоисточној страни, као и делове урбане матрице Петроварадина - Мајура са улицама Островског, Павла Јуришића Штурма, Арчибалда Рајса, Чајковског, Владимира Гортана, Патријарха Рајачића, Рељковићеве, Влаховићеве, Вере Радишић, Дунавске дивизије, те делове улица Косте Нађа, Аугуста Шеное, Новакове, Прерадовићеве, Качићеве и Мажуранићеве.

Граница заштићене околине на западној и северној страни поклапа се са границом катастарске општине Петроварадин коју чини ток Дунава, катастарска парцела број 3005 КО Петроварадин, ломи се под правим углом према југу до катастарске парцеле број 1/2, коју пресеца, као и пут ознаке катастарске парцеле број 1/3 КО Петроварадин. Надаље, граница у правцу југа иде источним ивицама катастарских парцела број: 1/5, 2860/6, 441/3, 442/3, 445/2 и 445/1, у истом правцу пресеца катастарске парцеле број 2946/1 и 6660 до северозападне тачке катастарске парцеле број 437 КО Петроварадин. Потом иде источним ивицама катастарских парцела број: 435, 433, 431, 429, 428, 424, 423, 417, 722, 720, 715, 714, 710, 709, 705, 703, 701, 695, 692, 687, 686, 683, 681, 675, 673, 667, 665, 658, 655, 653, 646, 644, 638, 637/2, 636/1, 629, 628 и 621 КО Петроварадин, ломи се у правцу југозапада, пресеца Рељковићеву улицу, иде југозападним границама катастарских парцела број 1361/1 и 1361/2, пресеца Прерадовићеву улицу, ломи се под правим углом у правцу југоистока, те иде ивицама катастарских парцела број: 2864/4, 2978/1, 1319/4, 1319/3 и 1320 КО

Петроварадин. На месту укрштања са катастарском парцелом број 1322/1 ломи се под правим углом и прати североисточну ивицу парцела леве стране Качићеве улице ознаке катастарских парцела број: 1322/1, 1323/1, 1323/2, 1323/3, 1326, 1328, 1330, 1332, 1334, пресеца катастарску парцелу број 1336, потом иде североисточном и југоисточном ивицом катастарске парцеле број 1338, према западу, пресеца Мажуранићеву улицу и наставља југозападном границом катастарске парцеле број 1953/3 КО Петроварадин. Ломи се према југу и следи источну ивицу катастарске парцеле број 1953/2 и 2975/2 КО Петроварадин. У наставку скреће према југозападу и поклапа се са југоисточним и јужним ивицама катастарских парцела број: 1984, 1985, 1989/2, 1989/4, 1989/6, 1990/3, 1991/3, 1991/4, 1991/2, 1991/7 и 1991/6 КО Петроварадин. Пресеца Каменички пут, катастарску парцелу број 2937/1, до најјужније тачке катастарске парцеле број 2116/2, ломи се према северозападу и иде југозападним ивицама катастарских парцела број 2116/2 и 2116/1, пресеца катастарску парцелу број 2060 и наставља ивицама катастарских парцела број 2055, 2047, 2045, 2043, 2044, 3001 и 2084 КО Петроварадин, до обале Дунава. Даље наставља у смеру запада до границе катастарске општине Петроварадин, уједно западне границе катастарске парцеле број 3005 КО Петроварадин и прати њену западну и северну ивицу до почетне тачке описа границе.

Укупна површина заштићене околине износи 254 ha 50a 0m².

4. Утврђују се следеће мере заштите просторно културно-историјске целине:

А. Опште мере заштите

- 1) очување просторног склопа и свих оригиналних делова, кроз све његове историјске слојеве; очување целовитости композиције, габарита и силуете аутентичног амбијента, јединства створених и природних вредности, архитектуре и природног окружења;
- 2) очување или рестаурација оригиналног изгледа, конструктивних решења и материјализације зиданих и земљом обликованих фортификационих објеката;
- 3) очување или рестаурација оригиналног изгледа, стилских карактеристика, конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала и колорита објеката од културно-историјске вредности;
- 4) очување целовитости, одржавање и презентација подземног контраминског система;
- 5) забрана ограђивања и преграђивања шанчева, уклањање насипа и враћање аутентичних решења са мостовима испред капија;
- 6) налаже се редовно чишћење и одржавање водених шанчева од растиња, отпада и муља, обезбеђење контроле нивоа воде применом хидротехничких мера;
- 7) забрана радова и активности који могу угрозити статичку стабилност објеката;
- 8) коришћење простора и објеката просторне културно-историјске целине за мултифункционалну намену градског центра, културног, образовног и туристичког, градске парковске и рекреационе површине са садржајима који одговарају таквом концепту;
- 9) дозвољава се стамбена и стамбено-пословна намена објеката само у подграђу, унутрашњем граду Доње тврђаве, у Београдској, Назоровој и

Штросмајеровој улици, улицама Лисинског, Проте Михалцића и на Тргу владике Николаја;

- 10) очување израженог карактера амбијента подграђа, унутрашњег града Доње тврђаве, пропорцијских односа простора и објеката као целине, свих елемената наслеђене урбане матрице, уличне мреже, регулационо-грађевинске линије и ивичне блоковске изградње на парцели; нова изградња - интерполација могућа је у Улици Проте Михалцића између бр. 12 и 14 (катастарска парцела број 950 КО Петроварадин), уз претходно измештање постојеће трафо станице, те у Штросмајеровој улици, између бр. 1а и 1 (катастарска парцела број 968 КО Петроварадин). Нови објекти морају поштовати постојећи карактер амбијента, просторну концепцију и мерило, а габарити и волумени морају бити у складу са габаритима и висинама околних заштићених објеката и наслеђеним, дефинисаним профилом улице, а све према условима надлежне службе заштите;
- 11) коришћење простора казамата унутар фортификационих објеката у сврхе које захтевају постојање мокрог чвора могуће је уз обезбеђење прикључења на затворени канализациони систем;
- 12) отворене просторе фортификационог одбрамбеног система уредити и одржавати као зелене затрављене површине, с могућношћу коришћења за рекреативне активности које не захтевају промене у простору;
- 13) коришћење отворених простора за организовање културних и уметничких дешавања - музичких, сценских, ликовних и других који не нарушавају својства и интегритет културног добра;
- 14) реконструкција аутентичних објеката и фортификацијских структура, који су потпуно или делимично уништени, могућа је након спроведених претходних истраживања, а према условима надлежне службе заштите;
- 15) употреба традиционалних материјала при радовима на фортификацијским и другим објектима, на свим партерним површинама, улицама, трговима и пешачким стазама; увођење савремених конструктивних решења и материјала, обавезно компатибилних са аутентичним, свести на најмању могућу меру;
- 16) дозвољава се реконструкција постојећих и увођење нових, савремених инсталација инфраструктуре, уз вођење водова подземним путем;
- 17) забрана увођења шинског саобраћаја кроз подграђе; измештање транзитног саобраћаја и свођење саобраћаја моторним возилима на минимум, за становнике, комунална, интервентна возила и за снабдевање;
- 18) изградња јавних паркинга на локацијама уз приступне путеве, непосредно уз границу просторне културно-историјске целине; за становнике и кориснике објеката Доње тврђаве паркирање возила могуће је оквиру сопствене парцеле;
- 19) очување свих постојећих, активирање традиционалних и развијање нових пешачких комуникација и међусобно повезивање истих са простором непосредне околине и даље са урбаним системом града;
- 20) дозвољава се опремање простора елементима визуелних комуникација, рекламним и информативним ознакама, и другим елементима урбане опреме по условима и под надзором надлежне службе заштите;
- 21) задржавање и одржавање постојећих споменика; подизање и постављање нових вршити у складу са одредбама Одлуке о подизању и одржавању споменика на територији Града Новог Сада;
- 22) налаже се одржавање, допуна и уређење зелених површина уз очување препознатљивих визура и аутентичног амбијента са свим обележјима фортификацијске архитектуре;

- 23) уклањање постојеће и забрана нове садње, осим травњака, унутар шанчева, у зони бедема и на површинама изнад подземног контраминског система; изузетно, могуће је формирање живих ограда уз заштитне ограде-рукохвате;
- 24) ажурно праћење стања и одржавање конструктивно-статичког система објеката и фортификацијских структура и исправности инсталација;
- 25) забрана испуштања отпадних вода површински и у водене шанчеве;
- 26) забрана одлагања, складиштења, депоновања отпадних и опасних материја;
- 27) ажурно праћење стања и одржавање водоодбрамбеног система;
- 28) пре било каквих интервенција које подразумевају извођење земљаних радова обавезна су претходна археолошка истраживања.

Б. Посебне мере заштите

За објекте од посебне вредности (објекти на катастарским парцелама бр. 85, 87, 89, 94, 96, 101, 111, 134, 141, 142, 143, 144, 945, 946, 948, 949/1, 949/2, 950, 951, 952, 953, 954, 956, 957, 959, 960, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 972/1, 972/2, 974, 975, 979, 980, 982, 983, 985/1, 985/2, 991, 994, 996, 1026, 1027, 1028, 1031, 1032, 1039, 1040, 1072/3, 1095, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133 К.О. Петроварадин), утврђују се следеће мере заштите:

- 1) очување оригиналног хоризонталног и вертикалног габарита, конструктивног склопа и примењених материјала;
- 2) очување основних вредности функционалног склопа и ентеријера;
- 3) очување или рестаурација изворног изгледа, стилских одлика, декоративних елемената и укупног ликовног израза;
- 4) дозвољено је:

(1) увођење савремених инсталација, под условом да не наруше вредности ентеријера и екстеријера објекта;

(2) промена намене подрума уз обавезу претходног испитивања конструктивног склопа објекта и уз обавезу израде елабората заштите објекта од деловања влаге и заштите суседних објеката;

(3) промена намене поткровља у постојећем габариту крова уколико не нарушава конструктивни склоп објекта и његове архитектонско-стилске карактеристике. Осветљење решити путем кровних прозора. Приступ поткровном простору је могућ из постојећег степенишног простора или просторије највише етаже;

(4) реконструкција портала и излога, и других непримерених отвора на објекту, у складу са изворним изгледом и то јединственим третманом објекта;

(5) промена намене дела или целог објекта, којом се неће нарушити постојећи архитектонско-конструктивни и функционални склоп објекта;

5) забрана промене намене помоћних објеката у двориштима и уклањање оних који не одговарају функционалним потребама, а нарушавају културно-историјске или естетске вредности главног објекта;

б) дворишни простор партерно и хортикултурно уредити и ускладити са главним објектом;

За објекте од вредности (објекти на катастарским парцелама бр. 77, 83, 85, 961, 963, 971, 976, 977, 978, 981, 987, 988, 989, 990, 993, 1115, 1116, 1118, 1127, 1134 КО Петроварадин) примењују се мере заштите утврђене за објекте који имају посебну вредност од подтачке 1) до б) с тим да је отварање портала и излога на фасади могуће само изузетно и то јединственим третирањем читавог објекта,

тако да се не наруше основне вредности објекта, стилске карактеристике и пропорцијски односи.

За објекте од амбијенталне вредности (објекти на катастарским парцелама бр. 89, 103, 132, 133, 138, 955, 968, 992, 1072/1, 1171 и дворишни објекти на катастарским парцелама бр. 952, 953, 957, 959, 961, 962, 963, 964, 976, 977, 978, 981, 982, 989, 991 К.О. Петроварадин) утврђују се следеће мере заштите:

- 1) очување оригиналног хоризонталног и вертикалног габарита, ликовног израза и примењених материјала;
- 2) дозвољена је промена намене објекта уз услов да нова намена буде примерена постојећем архитектонском склопу објекта, односно градитељске целине на парцели;
- 3) дозвољено је активно коришћење таванског и подрумског простора, у постојећим габаритима.

За објекте које немају културно-историјску вредност утврђују се следеће мере заштите:

- 1) објекте на катастарским парцелама број 13, 14, 27, 38, 50, 54, 58, 60, 71, 136, 151, 1215/2 К.О. Петроварадин потребно је уклањати, без могућности замене. До реализације истог, на постојећим објектима могуће је спроводити мере на текућем одржавању;
- 2) објекте војног комплекса на катастарским парцелама број 57, 97, 99, 102, 145, 146, 148 и 149 К.О. Петроварадин потребно је уклањати; изузетно, у складу са потребом ревитализације и презентације културног добра, могуће их је задржати, ремоделовати и адаптирати према условима надлежне службе заштите; До реализације истог, на постојећим објектима могуће је спроводити мере на текућем одржавању;
- 3) објекте касарне „Народни херој Јанко Чмелик“ на Транцаменту на катастарским парцелама број 1197, 1199, 1201, 1202 К.О. Петроварадин могуће је задржати у постојећим габаритима и привести новој намени искључиво уз услов да се на темељу претходног истраживања утврди тачна локација подземних минских и прислушних галерија на предметном простору, њихово затечено стање, те изради анализа могућности коришћења постојећих објеката и простора у складу са захтевима очувања и заштите контраминског система и планираном наменом предметног простора као парковске и рекреативне;
- 4) објекат у Улици проте Михалцића 2а, катастарска парцела број 965 КО Петроварадин и дворишне објекте на катастарским парцелама број: 949/2, 960 и 988 К.О. Петроварадин могуће је задржати уз неопходну реконструкцију и усклађивање са већ прописаним мерама заштите у погледу габарита, обликовних карактеристика и материјализације.

5. Утврђују се следеће мере заштите заштићене околине просторно културно - историјске целине:

А. Опште мере заштите

- 1) очување амбијента у којем се просторно културно-историјска целина налази;
- 2) очување сагледивости карактеристичне силуете просторно културно-историјске целине и препознатљивих визура;

- 3) забрана градње или постављања индустријских, привредних и других објеката трајног или привременог карактера;
- 4) задржавање постојеће стамбене изграђености;
- 5) дозвољава се реконструкција или измештање постојећих саобраћајних и других инфраструктурних коридора;
- 6) дислоцирање неадекватних садржаја и уклањање објеката који угрожавају интегритет културног добра или његове заштићене околине;
- 7) забрана радова који могу угрозити статичку стабилност објеката и фортификацијских структура просторно културно-историјске целине или њене заштићене околине;
- 8) очување, обогашивање и одржавање зелених и парковских површина;
- 9) дозвољава се лоцирање ботаничке баште у склопу постојећих зелених површина;
- 10) очување комплекса традиционалних гробаља: Војног гробља, Старог мајурског и Новомајурског гробља, затеченог растера и парцелације гробних поља, свих конструктивних и декоративних елемената, стилских карактеристика и оригиналних материјала постојећих надгробних и осталих обележја;
- 11) за подручје дела урбане матрице Петроварадина-Мајура, наведене у тачки 3. ове одлуке, налаже се очување основних елемената наслеђене урбане матрице, уличне мреже, као и свих амбијенталних, обликовних и функционалних елемената који карактеришу предметни простор;
- 12) забрана одлагања, складиштења и депоновања отпадних и опасних материја;
- 13) санација и рекултивација позајмишта земље, забрана експлоатације песка и отварања привремених позајмишта;
- 14) ажурно праћење стања и одржавање водоодбрамбеног система;
- 15) у току било каквих интервенција које подразумевају извођење земљаних радова обавезан је археолошки надзор.

Б. Посебне мере заштите

За објекте који имају посебну вредност (објекти на катастарским парцелама бр. 302, 306, 323, 337, 341/1, 363, 450, 759, 790/1, 814/1, 823, 933 К.О.Петроварадин) примењују се мере заштите за објекте из тачке 4. део Б) став 1. подтачке 1) до 6) ове одлуке.

За објекте од вредности (објекти на катастарским парцелама бр. 235, 236, 237, 277, 295, 319, 344, 358, 371, 413, 429, 746, 761, 764/2, 771, 773, 776, 780/3, 781, 794, 813, 824, 903, 919, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 933, 935, 1223, 1312, 1316, 1317 К.О. Петроварадин) примењују се мере заштите за објекте из тачке 4. део Б) став 2. ове одлуке.

За објекте амбијенталне вредности (објекти на катастарским парцелама бр. 325 и 435 К.О. Петроварадин) примењују се мере заштите за објекте из тачке 4. део Б) став 3. ове одлуке.

За објекте који немају културно-историјску вредност утврђују се следеће мере заштите:

- 1) објекте војног комплекса у Јуришићевој улици на катастарским парцелама број 201, 202, 203, 204, 210, 228, 229, 234 и 241 К.О. Петроварадин могуће је

уклонити, заменити или ремоделовати и адаптирати, у складу са потребом ревитализације и презентације културног добра према условима надлежне службе заштите; До реализације истог, на постојећим објектима могуће је спроводити мере на текућем одржавању;

2) објекти на катастарским парцелама број 242, 245, 250, 251, 253, 255, 257, 259, 261, 263, 265/1, 273, 275, 279, 281, 283, 285, 287, 289, 291, 293, 297, 298/1, 298/2, 300, 301, 303, 305, 308, 310, 312, 315, 317, 321, 328, 330, 333, 335, 346, 347, 348, 350, 352, 354, 355, 356, 360, 361, 366, 369, 374, 375/1, 376, 377, 378, 380, 381, 382, 384, 385, 386, 387, 389, 390/1, 400, 402, 404, 406, 408, 410, 412, 415, 416, 417, 422, 424, 428, 431, 433, 437, 620, 627, 629, 636/1, 636/2, 638, 644, 646, 652, 654, 656, 657, 664, 666, 672, 674, 680, 686, 687, 692, 694, 700, 702, 708, 710, 713, 715, 720, 721, 724, 725, 727, 728, 730, 734, 736, 738, 740, 741, 743, 745, 746, 747, 748, 750, 752, 754, 755, 757, 758, 762, 764/1, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 772, 775, 777, 782, 785/1, 786/1, 788, 789/1, 789/2, 789/3, 796/1, 796/2, 797, 798/1, 800, 802, 803, 804/1, 804/2, 805/1, 805/2, 806, 808, 809, 811/1, 811/2, 816, 817, 819, 820, 825, 827, 828/1, 828/2, 829, 830, 831, 832, 834, 835, 836, 838, 841, 843, 844/1, 844/2, 846, 848, 850, 851, 852, 854, 856, 858, 859, 861, 863, 864, 865/1, 865/2, 868, 870, 874, 875, 877, 878, 879, 880/1, 880/2, 881, 883, 884, 885, 887, 888, 889, 890, 891, 893, 895, 897, 898, 899, 900/1, 900/2, 901, 902, 904/2, 905, 906, 907, 909, 910, 912, 913, 914, 916, 917, 922, 923, 924, 925, 1100, 1221, 1222, 1225, 1227, 1229, 1231/1, 1231/2, , 1232, 1235, 1237/1, 1237/2, 1238, 1239/1, 1239/2, 1239/3, 1240, 1241/2, 1241/3, 1242, 1243/1, 1243/2, 1243/3, 1243/5, 1244, 1245/2, 1246, 1247/1, 1247/2, 1247/3, 1248, 1250, 1252, 1255/1, 1255/2, 1257, 1259, 1261, 1263, 1265, 1267/1, 1268, 1269/2, 1270, 1272, 1273, 1275, 1276, 1277, 1278, 1283, 1284/2, 1286, 1287, 1288, 1290, 1291, 1292/2, 1293, 1294, 1295, 1296/2, 1297, 1299, 1301, 1302/1, 1302/2, 1304, 1306, 1308, 1310, 1314, 1315, 1318, 1319/2, 1319/3, 1322/1, 1323/1, 1323/2, 1326, 1328, 1330, 1332, 1334, 1336, 1338, 1372, 1373, 1374, 1956/1, 1956/2, 1956/3, 1958, 1978, 1983/2, 1984, 1987/1, 1987/3, 1987/4, 1992/1, 1995, 1997, 2004/3, 2005/1, 2010, 2012/2, 2016/1, 2017/1, 2019, 2024, 2038, 2040, 2043, 2053/1, 2116/2, 2864/3, 2871/1, 2871/3 К.О. Петроварадин, могу бити адаптирани, реконструисани, уклоњени или замењени новим објектима, с тим да морају испуњавати и следеће услове:

(1) адаптирани, реконструирани или нови објекат ускладити са карактером амбијента и вредностима архитектонског и урбаног наслеђа у погледу габарита, диспозиције, пропорције, типа градње и обликовања;

(2) положај објекта на парцели је претежно ивични, одређен постојећом регулационо-грађевинском линијом улице;

(3) адаптирани, реконструисани или нови објекат габаритима и обликовањем не сме да угрози објекте у непосредном окружењу који имају културно-историјске вредности.

6. Овом одлуком замењује се Решење Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС бр. 227/49 од 19. фебруара 1948. године.

7. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

број
У Београду, 2014. године

Влада
Први потпредседник Владе –
заменик председника Владе,

Образложење

I. Правни основ за доношење акта

Правни основ за доношење ове одлуке садржан је у члану 47. став 1. Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, број 71/94, 52/11 и 99/11-др. закон) којим је прописано да Влада Републике Србије утврђује непокретна културна добра.

II. Разлози за доношење акта

Решењем Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НР Србије, бр. 227/49 од 19. фебруара 1948. године, Петроварадин-Горња и доња тврђава код Новог Сада, утврђена је за споменик културе.

Одлуком о утврђивању непокретних културних добара од великог значаја („Службени лист АПВ“, бр. 25/91) просторно културно-историјска целина Горња и доња Петроварадинска тврђава с подграђем категорисана је као непокретно културно добро од великог значаја. Том приликом нису утврђене мере заштите културног добра, као ни границе заштићене околине нити мере заштите заштићене околине. У циљу спровођења Закона о културним добрима овом Одлуком врши се заокружење правне заштите по члану 47. Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, број 71/94, 52/11 и 99/11-др. закон).

Петроварадинска тврђава, изузетно остварење фортификацијског градитељства XVIII века, представља једно од најсложенијих, највећих и најбоље очуваних барокних артиљеријских бастионих утврђења овог дела Европе. Обухвата простор северних обронака Фрушке горе, на десној обали Дунава. Са највишом котом од 133 m надморске висине, заузима доминантан положај над југоисточним делом Панонске низије. Данашња тврђава простире се на површини од преко 105 ha, са укупном дужином спољне линије обране од 5 500 m и сложеним контраминским системом подземних војних галерија, у укупној дужини од преко 16000 m.

Израђена је на веома старом стратешком месту, редовно коришћеном хиљадама година уназад, од праисторије, античког доба и периода средњег века до времена турске окупације и владавине Аустријског царства. Чврсто и плодно тло, узвишење над равницом и сужено корито Дунава у подножју, погодно за прелаз, одредили су плато петроварадинске стене као идеално станиште, а посебно као фортификациони пункт стратешког значаја за шири регион. О томе сведоче резултати заштитних археолошких истраживања којима је установљено присуство палеолитске културе (средњи палеолит, 120–95. миленијума старе ере), потврђени остаци из млађег каменог доба, као и материјални остаци свих познатих металодобних култура карактеристичних за просторе јужне Паноније. Поменути истраживањима потврђени су подаци историјских извора који бележе излазак Римљана на Дунав у I веку наше ере и њихово присуство до друге половине IV века, те расветљене претпоставке о облику и величини угарског средњовековног утврђења са Цистерцитским самостаном и црквом Блажене девице Марије, грађеним 1237-1252. године, и присуству Турака на овим просторима, 1526-1687. године.

Данашња Тврђава, као последња у низу утврђења која су користила све предности овог изузетног геостратешког положаја, грађена је у периоду од 1692-1780. године, по плановима аустријских војних инжењера, као главно упориште система одбране југоисточне границе Хабсбуршке монархије од продора снага Отоманске империје. По окончању радова, била је најјача и најсавременије наоружана тврђава аустријског царства, од 1783. године седиште Славонско-сремске генералне команде. Пројектована је у складу са најсавременијим достигнућима европске фортификацијске школе тог доба, заснованим на правилима Вобановог система бастионих траса. Обзиром на стратешки значај и дуг период градње, осавремењивана је у складу са развојем ратне технике и тактике, применом нових технолошко-инжењерских решења тако да данас представља јединствен пример монументалног фортификацијског комплекса који у себи обједињује елементе карактеристичне за брдске и низијске, поречне тврђаве.

Састоји се од Горње тврђаве, Хорнверка и Доње тврђаве, док два спољна утврђења уз реку, Мостобран на левој обали Дунава и Острвско утврђење, данас више не постоје. Све делове комплекса обједињује јединствена спољна линија одбране, анвелопа, која се састоји од међусобно повезаних објеката фортификационог одбрамбеног система: контрагарди, равелина, редвија, линета и капонира са двоструким, односно троструким појасом сувих и водених шанчева. У унутрашњости фортификационих објеката основне бастионе трасе и анвелопе сачуван је изузетно сложен контрамински систем подземних војних галерија са читавом мрежом прислушних тунела који се зракасто шире далеко испод гласије. Подземне галерије су издељене у четири нивоа, међусобно повезане низом хоризонталних и вертикалних комуникационих коридора.

Природни услови окружења са неисцрпним изворима сировине у непосредној околини, условили су да се као основни грађевински материјал за градњу тврђаве користи опека. У првој фази градње, зидови се изводе у мешовитом зидању серпентинског камена петроварадинске стене и опеке, са кречним малтером као везивом. У зидине се уграђује и материјал преостао од рушења средњовековног утврђења. У каснијој фази ради се искључиво у опеци великог формата, високог квалитета. За обликовање кордонских венаца користе се опеке са полукружно обликованим челом. У време најинтезивнијих радова истовремено је радило осам циглана смештених у непосредној близини Тврђаве са југоисточне стране, у предграђу Мајуру.

Прецизно тесани блокови камена кречњака са локација на Фрушкој гори коришћени су за израду ивица бастиона, равелина и контрагарда, испуста кишнице, постамената висећих осматрачница као и за изградњу конструктивно-архитектонских елемената на објектима, те као конструктивни, али и декоративни елементи на капијама. Дрвена грађа, храстова и јелова, допремана Дунавом из удаљених делова царства, коришћена је за кровне, међуспратне и мостовне конструкције.

Бастионе трасе су грађене по јединственом моделу усвојеном за изградњу артиљеријских утврђења. Спољну облогу бедема-куртина чине зидови зидани под нагибом у правилном слогу опеке, ојачани унутрашњим контрафорима на сваких 4-5 м. Унутрашња страна је такође подзидана опеком, а међупростор испуњен трпанцем и земљом. Подизани су на стени, на земљи или лесу и на мочварном терену, што је захтевало примену различитих решења темељења - ослањање директно на стенску масу, зидање темеља од опеке или камена, или израду потконструкције ослоњене на дрвене пилоне. На горњој

површини бедема, изнад кордонског венца, обликовани су земљани грудобрани у профилима који су обезбеђивали заштиту стрелцима и артиљерији.

Висине бедема, као и ширине ровова прилагођене су специфичностима морфологије терена и степену изложености, односно одбрамбеној улози сваког појединачног дела комплекса. Зидови основних бастионски траса су виши од спољњих утврђења на свим деловима комплекса, габарити бастиона су највећи на Доњој тврђави и Хорнверку, док су ширине ровова највеће на Хорнверку и у Васерштату.

Градња комплексне барокне фортификације на просторима опустошеним ратним сукобима, означила је коначан прекид са средњовековним и османлијским наслеђем и отворила пут будућем развоју целог региона. Велике друштвене промене које су обележиле Европу XVIII века захватиле су и овај простор, унеле нова схватања о начину живота, потакнуле насељавање становништва, што је било од пресудног значаја за настанак и развој насеља у њеној непосредној околини. Прилив трговачких, занатлијских и земљорадничких породица из разних делова царства омогућио је размену знања и вештина у свим областима привређивања и потакнуо интензиван економски развој. С новопридошлим, образованим члановима официрског и чиновничког кора, и посебно, доласком језуита и фрањеваца, потиче се просветно-научни и културни живот заједнице. Оснивање војне болнице и отварање прве апотеке доприноси побољшању комунално-хигијенских услова и ширењу здравствене културе. Слојевите промене донеле су и напредне тенденције у градитељским техникама, те допринеле усвајању нових, савремених стандарда у градњи објеката и обликовању насеља.

Строго обликована, наменска фортификацијска архитектура Петроварадинске тврђаве носи сва обележја барокног стилског израза. Препознатљива у геометријски сложенем и разведеном облику звездасте основе комплекса и правилној урбаној матрици унутрашњег града, доследно је примењена на свим фортификацијским, војним, сакралним и цивилним, стамбеним и јавним објектима комплекса. Архитектура, условљена у првом реду ратним околностима и подређена одбрамбеним функцијама, обликована је у духу уздржаног и редуцираног, готово аскетског барока који се огледа у једноставном просторном распореду, масивности сводних и кровних конструкција и сведеним и мирним фасадама. На многим грађевинама комплекса, поготово оним настајалим у последњој фази изградње, од друге половине XVIII века, присутно је преплитање са класицистичким стилским правцем у мери да већини грађевина приписујемо барокно-класицистичке одлике.

На простору Петроварадинске тврђаве заступљене су, и до данас у највећем броју сачуване, све врсте наменских војних објеката карактеристичних за артиљеријску фортификацију XVIII века. Крајња једноставност и функционалност, препознатљива у основама и конструкцијама објеката, одражава се и у њиховом обликовању. Архитектура складних габарита са израженим масивним високим крововима и вертикалама оцака лишена је сувишне декоративности. Одступања од овог обрасца налазимо на грађевинама које репрезентују саму царевину и њену моћ, са ентеријером и фасадама украшеним штучом декорацијом, грбовима и фигурама светаца заштитника, богато обликованим каменим порталима и балконима акцентираним декоративним оградама од кованог гвожђа.

Цивилне, профане и сакралне грађевине подизане су искључиво у Доњој тврђави, унутар унапред дефинисаних површина које су одредиле војне власти, односно заповедник тврђаве. Строга правила градње и коришћења објеката унутар фортификације, непосредно су утицала на урбано-архитектонске карактеристике подграђа или унутрашњег града. Урбана матрица, формирана већ у првој фази изградње тврђаве, проширена у великој реконструкцији почетком друге половине XVIII века, није се мењала до данашњег дана. Сачувани градитељски фонд припада највећим делом XVIII веку са кућама грађеним у духу барока, масивних зиданих конструкција, засвођених подрумских и приземних просторија, са сликовитим високим двоводним, некад и мансардним кровом, покривеним бибер црепом. На дворишним деловима репрезентативних објеката појављује се карактеристичан отворени трем под аркадама. Фасаде су малтерисане и бојене, обрађене у карактеристичној плиткој малтерској пластици геометријских и стилизованих флоралних мотива. На појединим објектима сачувана је штукo орнаментика типичне барокне стилизације као и нише са фигурама светаца заштитника.

Сакрални објекти, цркве св. Јурја и св. Фрање, подигнуте у склопу самостана језуитског и фрањевачког црквеног реда, припадају најстаријем градитељском слоју. Жупна црква св. Јурја и самостан, односно резиденција с клаустром, до данас су сачували све одлике стила епохе, својом архитектонском чистотом и естетском умереношћу, представљају изузетан пример барокне архитектуре на нашим просторима. Црква св. Фрање, већ крајем XVIII века пренамењена у житни магацин, потом у зграду Генералне команде, а самостан у војну болницу, упркос значајним адаптацијама и реконструкцијама, задржали су карактеристичан амбијент самостанске архитектуре настале у духу традиције XVII и XVIII века, препознатљив у основама, обликовању и специфичном ритму маса данашњег болничког комплекса. Постојање православне капеле забележено је, од друге половине XVIII века, у казаматима Доње тврђаве. Двадесетих година XX века, изграђена је као самостални објекат у кругу Војне болнице.

Иако се током XIX века и у првим деценијама XX века, мањи број дотрајалих и неугледних кућа замењује новим, реконструише или обнавља, следећи углавном нова функционална и обликовна решења у духу преовлађујућих стилова тог доба, целина подграђа, као самог језгра комплекса Тврђаве, сачувала је до данас своју аутентичну барокну форму и карактеристике специфичног амбијента и духа времена у којем је настала.

Петроварадинска тврђава, изузетно остварење фортификацијског градитељства XVIII века, поред значаја за војну, државну, политичку, црквену и културну историју народа овог простора, као и значаја у историји развоја подунавских утврђења у Европи, поседује изузетан археолошки, научни, урбанистичко-архитектонски, стилско-уметнички и амбијентални значај.

Граница просторно културно-историјске целине иде спољном ивицом анвелопе Петроварадинске тврђаве и обухвата сва три њена дела: Горњу тврђаву, Хорнверк и Доњу тврђаву, укључујући и делове гласије на потесу Транцамента непосредно изван бедема на источној и јужној страни Хорнверка испод које се простире подземни контрамински систем.

Заштићена околина просторно културно- историјске целине обухвата просторе приобалног појаса са Официрском плажом, деловима рукавца и

Петроварадинске аде на северу до Рибњака на југозападу, укључујући припадајући део тока Дунава, делове Транцамента са комплексом гробаља и старом цигланом на јужној и југоисточној страни, као и делове урбане матрице Петроварадина – Мајура, уједно просторе унутар некадашњег истуреног обрамбеног појаса Петроварадинске тврђаве којег су чинили земљана постројења, ровови и деташиране утврде-редути, којим је био обједињен целокупан простор комплекса.

Документација о просторно културно-историјској целини налази се у Републичком заводу за заштиту споменика културе-Београд и води се под редним бројем ПКИЦ 41. у Централном регистру.

III. Објашњење

Тачком 1. утврђују се мере заштите просторно културно-историјска целине од великог значаја Горње и доње Петроварадинске тврђаве с подграђем и утврђује се заштићена околина просторно културно- историјске целине са мерама заштите.

Тачком 2. наведене су катастарске парцеле и граница ове просторно културно- историјске целине.

Тачком 3. наведене су катастарске парцеле и граница заштићене околине просторно културно- историјске целине.

Тачком 4. утврђују се мере заштите просторно културно- историјске целине.

Тачком 5. утврђују се мере заштите заштићене околине просторно културно- историјске целине.

Тачком 6. утврђује се да се овом одлуком замењује Решење Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС бр. 227/49 од 19. фебруара 1948. године.

Тачком 7. прописано је ступање на снагу ове одлуке.

IV. Процена финансијских средстава потребних за спровођење акта

За спровођење ове одлуке није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике